

> Werkboek

Democratisch sturing

Versterken van het functioneren van de raad én het
gemeentebestuur als geheel

1 oktober 2018

Aan

Raad, College en Ambtelijke organisatie van de gemeente Veldhoven

Van

Igno Pröpper, Joost Gerrits

www.partnersenpropper.nl

www.opgavengestuurdwerken.nl

PARTNERS⁺PRÖPPER

DENKERS EN DOENERS VOOR DE PUBLIEKE ZAAK

**Opgaven
gestuurd
werken^{..}**

Inhoudsopgave

1	Casus politieke oriëntatie	1
	“De bewoners zijn het er niet mee eens”	1
2	Beschrijvingen onderwerpen	2
2.1	Implementatie VN-verdrag	2
2.2	Gebiedsontwikkeling zwembad	3
2.3	Energietransitie	4
3	Aan de slag!	5
	Doel van de opdracht	5
	Werkwijze	5
	Ronde 1: Politieke oriëntatie	5
	Ronde 2: Verkennen actoren en mogelijke co-creatie	5

1 Casus politieke oriëntatie

“De bewoners zijn het er niet mee eens”

In de gemeente Hoogzand hebben de bewoners een stichting opgericht die zich beijvert voor instandhouding van Stadspark De Verfraaiing, een park rondom een zandwinplaats uit de jaren twintig van de vorige eeuw. De bewoners vrezen dat de gemeente de twee appartementengebouwen die bij het park staan gepland veel te hoog maakt. Ook willen de bewoners dat de rondwandeling van 3 km rondom de plas niet door woningbouw onmogelijk wordt gemaakt. Het gemeentebestuur ziet de woningbouwplannen als een logisch gevolg van de ‘verdichtingsopgave’ waarvoor de stad staat. Je kunt immers niet ongebreideld blijven uitbreiden aan de rand van de stad en bovendien, de aangewezen locaties zijn zeer gewild want ze liggen relatief dicht bij het stadshart.

Op aangeven van diverse fracties die door de bewoners zijn benaderd, vergadert de commissie ‘Ruimte’ over de plannen van het college: bewoners en pers zijn in grote getale aanwezig. Een oppositie- en een collegefractie steunen de bewoners en wijzen de hoogbouw af. De woordvoerder van de Seniorenpartij (oppositie) steunt de plannen vanwege de dringende behoefte aan seniorenwoningen. De woordvoerder van één van de collegepartijen wijst op het belang van de woningbouw. Na drie eerdere mislukte pogingen extra woningen te bouwen, moet deze locatie wél doorgaan. Met de extra financiën die de plannen met zich mee brengen, is bovendien al in de begroting rekening gehouden. Deze woordvoerder laat overigens weten begrip te hebben voor het standpunt van de bewoners. Deze laten overigens weten dat zij niets hebben aan abstracte verhalen: zij hebben concrete bezwaren waarmee het gemeentebestuur iets moet doen.

De wethouder brengt in de commissie Ruimte in dat de raad onlangs zelf een geactualiseerd bestemmingsplan voor dit gebied heeft vastgesteld en dat de plannen van het college hier binnen passen. Onder druk van de meeste fracties zegt de wethouder toe de plannen aan te houden en tot heroverweging aan te gaan.

VRAGEN

- 1 Welke belangen spelen in dit voorbeeld en wie zijn dan de belanghebbenden?
- 2 Wat is in deze casus het ‘algemeen belang’ en wie vertegenwoordigt dat?
- 3 Van welke politiek relevante keuzevraagstukken is in deze casus sprake?

2 Beschrijvingen onderwerpen

We gaan aan de slag met drie onderwerpen. Hieronder volgt een beknopte beschrijving van deze onderwerpen: Implementatie VN-verdrag, Gebiedsvisie Zwembad en de Energietransitie.

2.1 Implementatie VN-verdrag

Het VN-verdrag voor rechten van personen met een handicap.

INLEIDING

Het VN-verdrag voor rechten van personen met een handicap is een mensenrechten-verdrag. Het beschrijft de rechten van mensen met een beperking of chronische ziekte op gelijke behandeling en participatie. Kortom, de bedoeling van het VN-verdrag is dat Nederland toegankelijk en inclusief wordt voor iedereen. Voor mensen met een beperking betekent inclusief dat ze meedoen op voet van gelijkheid, dat ze regie hebben over hun eigen leven en dat ze toegang hebben tot dezelfde voorzieningen en diensten als mensen zonder beperking.

OM WIE GAAT HET IN NEDERLAND?

- 1,7 miljoen personen met een langdurige ziekte, aandoening of handicap.
- 1,5 miljoen personen met een lichamelijke handicap.
- 1,3 miljoen doven en slechthorenden.
- 316 duizend blinden en slechtzienden.
- 281 duizend personen met ernstige psychische aandoeningen.
- 142 duizend personen met een (licht) verstandelijke beperking.

WAT IS DE TAAK VAN GEMEENTEN?

Gemeenten hebben de opdracht om de toegankelijkheid te vergroten op het gebied van onder andere: werk, ondersteuning, onderwijs, toegankelijkheid woon-leefomgeving, mobiliteit/openbaar vervoer, ondersteuning en toegang bij verkiezingen, cultuur/recreatie/sport, welzijn en dienstverlening/communicatie.

Een van de belangrijkste uitgangspunten van het VN Verdrag is dat de doelgroep betrokken wordt bij het maken van beleid. Iedere gemeente dient samen met de doelgroep en partners (denk aan Veldhoven aan Tafel, lokale vrijwilligersorganisaties, etc.) een lokale inclusie agenda op te stellen met concrete doelen.

De afwegingen die de gemeente hierbij kan maken zijn:

- Wie gaan we lokaal betrekken?
- Hoe bepalen we samen met de doelgroep de speerpunten en thema's die prioriteit moeten krijgen?
- Hoe kunnen we gezamenlijk maatschappelijke bewustwording bevorderen en vergroten?
- Hoe kunnen we de bewustwording binnen onze organisatie vergroten? Bijvoorbeeld door in college- en raadsvoorstellen standaard een kopje 'Inclusie' op te nemen.
- Wie is er verantwoordelijk voor het werken aan de uitvoering van het VN-Verdrag binnen onze organisatie, zowel ambtelijk als bestuurlijk? Met de keuze voor één bestuurlijk en één ambtelijk aanspreekpunt wordt de samenwerking met andere gemeenten en partners eenvoudiger. Ook kunnen zij aansporen om inclusiviteit mee te nemen in beleid, wijzen op verplichtingen uit het VN-Verdrag en inspireren met goede voorbeelden. Dit houdt niet in dat de contactpersoon de enige is in de organisatie die aan inclusie werkt. Dit is een gemeenschappelijke taak van de gehele gemeentelijke organisatie die per taak/medewerker belegd en geborgd dient te worden.

2.2 Gebiedsontwikkeling zwembad

AANLEIDING

Als gevolg van het raadsbesluit om een nieuw zwembad te bouwen op de locatie van de voormalige basisschool De Rank en het gegeven dat het huidige zwembad en wijkgebouw D'n Uitwijk wordt gesloopt, is gevraagd naar een gebiedsvisie voor de westzijde van het centrum. Het gebied loopt grofweg van parkeerterrein De Repel, via de huidige en nieuwe zwembadlocatie, door naar het Burg. Elsenpark.

REEDS DOORLOPEN PROCES

Er is in het voorjaar van 2018 door studenten van de universiteit van Eindhoven in de vorm van een grote maquette een toekomstvisie gemaakt voor het gebied (o.a. aangepast park, nieuwe bebouwing, infrastructuur e.d.). Tijdens een bijeenkomst van half mei hebben omwonenden hierover hun mening kunnen geven.

VRAAGSTELLING

De gemeente is nu aan zet om te starten met het opstellen van een gebiedsvisie. Er liggen nog geen programmatische opgaven, zoals het toevoegen van woningen, winkels e.d. Ook de raad heeft hierover nog geen uitspraken gedaan. Er is wel vastgelegd dat hiervoor een vorm van samenspraak richting omwonenden en inwoners moet plaatsvinden. Wat de gebiedsvisie in ieder geval moet opleveren is het volgende:

- Hoe kunnen bezoekers het nieuwe zwembad bereiken?
- Waar kunnen aanvullende voorzieningen bij het zwembad (park en ride, fietsvoorzieningen e.d.) komen?

Voor het proces om te komen tot de gebiedsvisie heeft de raad ook een belangrijk rol. Zij zullen hierbij kaders moeten stellen. De vraag die aan bod zou kunnen komen bij de het traject Democratische sturing is de volgende:

- Hoe komt de raad in positie bij dit traject?
- Welke kaders stellen we op?
- Inwoners/omwonenden krijgen een zeer belangrijke rol bij dit proces. Hoe zien we de verhouding tussen raad en omwonenden?

Om alvast een richting aan te geven over een mogelijk proces zou het volgende kunnen worden gedaan:

- 1) Samen met omwonenden worden kaders bedacht, ook over het te doorlopen proces -> voorleggen aan de raad;
- 2) De vastgestelde kaders worden concreet gemaakt, onderzocht of uitgewerkt door gemeente met de inwoners. Deze uitkomsten worden weer in kadervorm voorgelegd aan de raad;
- 3) Eventueel wordt stap 2 nogmaals doorlopen, maar dan met een nog verdere verdiepingsslag;
- 4) De visie dan wel bestemmingsplan dan wel beleidsnota wordt ter vaststelling voorgelegd aan de raad;
- 5) Deelprojecten (vernieuwen park of extra bebouwing of extra infrastructuur of...) worden in uitvoering genomen.

2.3 Energietransitie

WAT IS DE SITUATIE?

De energietransitie is een van de grootste maatschappelijke opgaven van de komende decennia. De Nederlandse doelen vastgelegd in het Klimaatakkoord zijn:

- 49% minder CO₂-uitstoot (koolstofdioxide) in 2030 t.o.v. 1990.
- 85-95% minder CO₂-uitstoot in 2050 t.o.v. 1990.

WAAROM KOMT/STAAT DIT ONDERWERP OP DE AGENDA?

Om de ambitieuze CO₂-doelstellingen te behalen hebben gemeenten een belangrijke rol, gelet op hun taken binnen de ruimtelijke ordening, gebouwde omgeving, en als overheid die dicht bij haar bewoners staat en de nieuwe Omgevingswet. De energietransitie vraagt namelijk wat van ons allemaal en in het bijzonder bij:

- aardgasvrij maken van de gebouwde omgeving
- energiebesparing
- opwekken van schonere energie
- gebiedsgericht en integraal werken (inclusief opgaven als klimaatadaptatie)
- samenwerken met andere overheden én (maatschappelijke) partners

WAT MOET ER HIEROVER GEREGLD/BESLOTEN/AANGEPAKT WORDEN?

In het regeerakkoord staat dat de gemeente de regie krijgt op besluitvormings-processen over de lokale energie- en warmtevoorziening. Hiermee krijgt de gemeente de regie over het aardgasvrij maken van de gebouwde omgeving voor 2050 en het lokaal opwekken van duurzame energie. Dit betekent een nieuwe rol en nieuwe werkwijze voor de gemeente, vanuit een integrale gebiedsgerichte benadering van de opgave in samenwerking met medeoverheden, het bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties.

Eerst worden regionale energiestrategieën opgesteld, zodat vanuit de regio de energieopgave, de energieambitie en een goede ruimtelijke inpassing van de energiemaatregelen worden georganiseerd. Uit een voorstudie (2017) in de MRE-regio blijkt voor de gemeente Veldhoven voor:

- wind-energie: zeer beperkte mogelijkheden (door bebouwing en vliegveld/radar)
- zonne-energie: grote potentie
- geothermie: geen mogelijkheden in Veldhoven
- restwarmte: minimale mogelijkheden
- biomassa: beperkt mogelijk (praktische haalbaarheid een vraag)
- warmte-koude-opslag: zeer goed toepasbaar

Gemeenten moeten uiterlijk eind 2021 een 'transitievisie warmte' vaststellen waarin het tijdspad waarin wijken worden verduurzaamd, is vastgelegd. Het rijk gaat hiervoor een leidraad opstellen waarin de gevolgen voor keuzes per wijk op basis van objectieve data in beeld worden gebracht. Per wijk zal na samenspraak met gebouw eigenaren uiteindelijk een gemeenteraadsbesluit over de precieze toekomstige energievoorziening worden genomen. Om een idee te geven van de opgave: de kosten per woning voor het CO₂-neutraal maken zijn circa €40.000 - €60.000. Dat is bij de huidige stand van de techniek en het feit dat in Veldhoven geen mogelijkheden zijn voor het benutten van restwarmte, windenergie en geothermie.

Om het bovenstaande te kunnen uitvoeren, is een kennissprong en veel extra inzet van alle betrokkenen nodig. De VNG geeft aan dat een gemeente per 8.000 gasaansluitingen 1fte aan inzet nodig heeft voor de energietransitie. Gemeente Veldhoven heeft 19.500 woningen.

3

Aan de slag!

We gaan in groepen aan de slag met de onderwerpen. De gekozen onderwerpen zijn opgaven waar de gemeente Veldhoven de komende tijd ook werk van wil/moet maken. Alles wat nu uitgewerkt wordt, zal dienen als input voor het opstellen van kaders en een proces om de opgave verder te brengen.

Doel van de opdracht

In de eerste ronde inventariseren we de belangen en de politieke keuzevraagstukken voor het betreffende onderwerp. In de tweede ronde verkennen we de spelers en actoren die kunnen helpen bij de realisatie van de opgave.

Werkwijze

Een van de werkgroepsleden treedt op als gespreksleider. Een ander als notulist, waarbij wel de hele groep verantwoordelijk is voor het 'niet van tafel laten vallen' van interessante inbreng.

De bedoeling is om zoveel mogelijk samen te bouwen en discussie te vermijden of deze heel kort te houden.

Algemene spelregels

1. Bouwen in plaats van vergaderen
2. Bouw voort op elkaar
3. Iedereen heeft gelijk: niet discussiëren en veroordelen
4. Elke bijdrage is waardevol en kan worden omgezet in een zinvolle bouwsteen
5. Passend werktempo: maximaal resultaat in zo kort mogelijke tijd
6. Focus op tussentijds bouwresultaat

 Opgaven gestuurd werken**

Ronde 1: Politieke oriëntatie

Beantwoord per groepje de volgende vragen:

1. Welke belangen spelen bij dit onderwerp? Wie zijn de bijbehorende belanghebbenden? Denk hierbij aan: Waar loop je tegenaan bij de realisatie van de opgave? Wat speelt er? Wie wil wat 'geregeld' krijgen?
2. Inventariseer welke belangen gemeenschappelijk zijn. Dit zijn de punten die sowieso gerealiseerd kunnen worden, omdat iedereen het hier mee eens is.
3. Inventariseer de politieke keuzevraagstukken die hier spelen. Welke tegenstellingen zijn er en waar moet uiteindelijk een keuze tussen gemaakt worden?

Ronde 2: Verkennen actoren en mogelijke co-creatie

Beantwoord per groepje de volgende vragen:

1. In hoeverre is de realisatie afhankelijk van anderen? Van wie?
2. Wat kan de gemeente alleen realiseren?
3. Zijn er nog totaal andere spelers/ actoren die kunnen helpen bij de realisatie (co-creatie)?